

IAN MCGUIRE: ÉSZAKI VIZEKEN

Medvebőr

SZABÓ G. ÁDÁM

CIVILIZÁCIÓS HANYATLÁSTÖRTÉNET TALÁLKOZIK ZSIGEREKIG HATOLÓ KARAKTERANULMÁNNYAL IAN MCGUIRE MÁSODIK, 2016-OS REGÉNYÉBEN.

Halbűzben oldódik fel a vizeletszag, sötétségbe és ködbe vész egy bálnavadász hajó. A Manchesteri Egyetem adjunktusaként kreatív írást és amerikai irodalmat oktató Ian McGuire pusztán látszólag adózik a történelmi regényeknek: az *Északi vizeken* vérmocskos, intelligens mélymerülés az emberi természet legsötétebb bugyraiba.

Naturalista közelítésmóddal él a szerző. Egyes szám 3. személyben fogalmaz, mondatai egyrészt historikus részletességgel nyújtanak betekintést 1859 viktoriánus Angliájába, másfelől viszolygáskeltően pásztázzák a civilizációs jelmeztelődést levedlő figurákat. Igaz, a balvégzetű grönlandi expedícióról regélő *Északi vizeken* beleillik az egzotikus úti-és kalandregények csoportjába, centrumában más áll: önzés, nyereségvágy, mi több, biológiai szükségleteinek kielégítése hozza tűzbe a bestiává torzult Embert. Jöjjön szóba a drabális, ősgonoszként vázolt szigonyos Henry Drax, vagy a

tőkés Baxter, valamennyien erkölcsatlenségüket próbálják igazolni. Van, aki animális ösztöneivel magyarázza tetteit, más társadalmi státuszával hozakodik elő: McGuire a westernekből ismerős, őslakosok kiirtásán és erőszakos területfoglaláson nyugvó *Manifest Destiny* kritizálja saját hazájában és a bálnavadászat alkonyát skicceli fel. Ahogy a XIX. század második felének Hullból induló bálnaölőit is perifériára szorítja az állatszír helyett petróleumra, kőolajra éhes nagyipar. Fókákat mészárolnak le a szereplők, jegesmedve mélyeszti karmait egy *airedale* terrier hátába, McGuire pőre, vaskos káromkodásokba fulladó leírásai a züllést dúcolják alá.

„Bálnaszír helyett kőolajra éhes nagyipar”
(Andrew Haigh: *Északi vizeken* – Colin Farrell)

A cselekményt Sir Arthur Conan Doyle orvostanhallgatóként, egy bálnavadászhajón vezetett naplója inspirálta, tehát a krimi hagyományai is megelevenednek, de McGuire ezt a zsánert is visszajátáro fordítja. Vádaskodásba fordul a büntelődés, ráadásul

a történet Patrick Sumner hajóorvosra és Drax-szel zajló összecsapására koncentrált, ekképpen a regény nemcsak jó és rossz harcát teszi zárójelbe, hanem a természet közönyében bolyongó emberről is keresetlen szavakat ejt, racionalitás és irracionalitás határait mossa el. Az *Iliászt* hiábavalóan lapozó felcser intellektusának megsemmisülése a pokolba vezető ösvény tökéletes jelképe (míg a *Percivalra*, *Volunteerre* és *Hastingsre* keresztelt hajók elsüllyedése az eposzi kalóztörténetek negációja), csakúgy, mint Delhi rémálomként felvillanó ostroma dőghús és lőporzag vegyülésével. A regény legfontosabb költői képe maga a medvével birokra kelő, majd az állatot kibevező és annak holttestébe fekvő Sumner: a *Szalmakutyák* névrokon matematikusával párban a tudomány újabb embere is a toxikus maszkulinitás befogadásával érik férfivá.

Ugyan az *Északi vizeken* több regényből táplálkozik, képes a saját útját járni. A karakterekben lüktető indulatok és a bálnavadászat a *Moby Dick*ig nyúl vissza, az akadémikus regénytradíciókat pszichológiai drámára cserélő utazásmotívum *A sötétség mélyén* rokon, a civilizációépítés során lealjasodó emberek mikrokozmosza a *Véres délkörökkel* hozható összefüggésbe. McGuire-t azonban – például a lázadó szipojokat niggereknek tituláló rasszizmuson és a Sumnert oltalmazó jakutok progresszív ábrázolásán túl – az individuális szabadság kérdése foglalkoztatja. Noha az *Északi vizeken* főalakja végül kiáll önmagáért, elárult, folyamatosan megalázott átlagemberként kevésbé célorientált alfahím, inkább sodródó pária. Túléléshez szükséges brutalitása a magány fájdalomába számúzi: az *Északi vizeken* e végső felismerés révén lesz több a *Szalmakutyák* újabb klónjánál.

A 2006-os, egyetemen játszódó regényeket szatirizáló *Incredible Bodies* és a tavalyi, az ír nacionalisták és a manchesteri rendőrség 1867-es konfliktusát megéneklő *The Abstainer* között a Richard Ford-monográfiát publikáló, Melville-t is jól ismerő, valamint Walt Whitman transzcendenciájára (az *Északi vizeken* egyik mellékszereplője saját vérért issza egy látomásban, Sumnert egy mellbe lőtt hindusztáni kislány víziója gyötri) kitekintő McGuire remekművet alkotott.

EURÓPA KÖNYVKIADÓ, 2017.

